

EN GRØNLANDSK TRAGEDIE

NOGLE UNGDOMSERINDRINGER FRA UPERNAVIK

Af missionær, pastor *Chr. Østergaard*

Ikender alle min Herkomst, da jeg er født og baaren her paa Egnen, hvor det ikke var sunget ved min Vugge, at jeg skulde naa at blive Præst. Og dog var det fra Ungdommen af min kæreste Tanke, og i Ungdomsdrømme forekom det mig stedse som den ønskeligste Livsgerning at prædike og beskæftige sig med det gudelige, som hermed maatte staa i Forbindelse; men dertil var der timelig talt kun saare ringe Udsigter. Mine Forældre var simple og almindelige Bønderfolk i den Gaard i Hee Sogn, hvorefter jeg har faaet mit Tilnavn, og hvor jeg blev født den 14.de Juli 1804. Mine Ungdomsaar hengik derfor med det sædvanlige Bondearbejde; som Dreng vogtede jeg om Sommeren Kreaturerne og det paa temmelig afsides Steder ude i Hederne, hvor jeg gik de lange Sommerdage i min Ensomhed, som jeg saaledes lærte at elske, uden at bryde mig synderligt om Omgang med andre Børn. Min Far lærte mig om Vinteraftenerne at læse, som og Begyndelsen til Skrivning og Regning. Tidlig kom jeg til at gaa i Skole, i en lille Omgangsskole, som holdtes der i Byen nogle Uger om Vinteren af en gammel gud-frygtig Bondeemand, hvem jeg snart kom til at holde meget af. Han laante mig Bøger, og snart kendte jeg alle dem, Skolen havde, laante andre, købte mig selv siden nogle for de Smaapenge, jeg kunde overkomme. Bøgerne tog jeg saa med, naar jeg om Sommeren vogtede i Heden, begyndte ogsaa at gøre kristelige Optegnelser af, hvad jeg dengang fandt mærkeligt. Fra Barndommen af var jeg bleven gudelig og kristelig paavirket, især af en gammel from Aftægtskone, som boede i et Hus udenfor Gaarden; inde hos hende vilde jeg gerne tilbringe al min Fritid, det blev snart meget mere, end min Far ønskede, fordi jeg der fandt god Ro til at skrive og læse. Dette stille, gudelige Sind blev vedvarende, men klarede sig og kom mere til Bevidsthed under Konfirmationsforberedelsen og endnu mere, da jeg siden kom i nærmere Forbindelse med Kapellanen der i Sognet: A. Ørbech, en aandfuld, alvorlig troende Mand, der forkyndte den sande Kristendom, som paa den Tid var blevet sjældnen paa Egnen, hvor Præsterne rundt omkring i Kirkerne prædikede den

kolde, døde Rationalisme — Fornuftsreligion og Dydslære. Denne Mand, der saaledes var et Særsyn paa Egnen, fik ved sin personlige Venlighed, ved sin Undervisning og vejledende Samtaler en afgørende Indflydelse paa min Udvikling og Livsbestemmelse. Thi ved den Tid modnedes Tanken hos mig, om ikke Vorherre vilde føre mig til at kunne blive Præst i hans Menighed; men dertil var der som sagt ringe — eller ingen Udsigter. Min Far var kun — om end en temmelig velstaaende — Bonde, jeg var hans eneste Søn, og det var derfor hans Ønske at oplære mig i Bondegerningen, saa jeg kunde overtage Gaarden efter ham og han kunde slet ikke tænke sig, hvor den store Bekostning til at studere for skulde komme fra. Vi Børn var efter den Tids Skik strengt opdragne, saa jeg turde ikke engang tale fortrolig med min Far om, hvad jeg tænkte paa og syslede med. Dog tillod han mig forsaavidt at afvige fra sin Plan om Vinteren, at jeg i Efteraaret 1820 blev Biskolelærer i Nabosognet Velling, hvor jeg siden var i 3 Vintre, og havde derved Lejlighed til at læse efter egen Lyst og undervise Børn, som var mig en kær Gerning. Men i den Tid voksede Tanken hos mig om engang at naa det, der stedse stod for mig som mit Livs Maal og Ønske. Vel havde jeg kun meget indskrænkede Forestillinger om, hvad der fordredes af videnskabelig Uddannelse for at blive Præst, og endnu mindre kunde jeg selv vurdere de ringe Evner, jeg i Grunden havde til at lære alt dette. De kristelige Venner, jeg fandt i min Omgangskreds, kunde lige saa lidt oplyse eller vejlede mig i saa Henseende, men kun styrke mig i min Tro paa Guds naadige Førelse, der vel vidste at finde Udvej.

I Sommeren 1823 var jeg i Huset hos Ørbech, da Præst i Branderup, for efter min Fars Ønske at forberedes til Seminariet, da jeg ikke vilde komme til at du til eller faa Lyst til Bondegerning. Men Optagelsen paa Seminariet i Borris mislykkedes, hvad jeg egentlig var glad ved, fordi jeg deri sporede Guds Finger.

I Begyndelsen af 1824 fik jeg Præsten Rønnes Traktater og Beretninger om Guds Riges Fremgang at læse, hvorefter jeg saa, at det danske Missions-Selskab, som dengang nylig var bleven oprettet, vilde understøtte et ungt Menneske til at blive Missionær. Jeg var dengang snart 20 Aar og noget maatte der gøres, jeg henvendte mig derfor paa egen Haand herom til Pastor Rønne selv, som Formand for Missions-Selskabet. Og der forhandlede da om at sende mig til Missionsskolen i Basel, dengang den bekendteste af dette Slags, dog var der for Tiden ikke Plads til Optagelse. Jeg opgav ikke Haabet, skrev til en fjern Bekendt i København, som fra den Tid tog sig af mig som en faderlig Ven lige til sin Død; det var Justitsraad Hansgaard. Han var Medlem af Bestyrelsen for det danske Missions Selskab og ved sin Indflydelse og Velvilje for mig, hjalp han mig til at jeg med Selskabets Understøttelse kom til at studere. I Juli 1824 begyndte jeg som Privatist at læse til Artium.

Nu først gik det op for mig, hvor meget andet, der vil til for at blive Præst, end at prædike, og meget vanskeligt faldt det mig i den Alder at begynde paa den latinske Grammatik og siden de andre af samme Slags. Jeg havde saa tungt ved at lære udenad, havde ikke Anlæg for Sprog og sled mig igennem med Møje og Besvær, men med Tro paa Gud og Tillid til hans Førelse.

Efter noget over 4 lange, svære Aar blev jeg Student i Oktober 1828, svære kalder jeg dem især under den haarde strenge Lærer, Dr. Rudelbach, der, uagtet jeg var voksen, stedse behandlede mig som Skoledreng under den gamle Skoles Tugt, hvorimod jeg har andre Lærere, som den kære Magister Lindberg, Lassen, Adjunkt og Skolebestyrer og flere, fandt Trøst og Vejledning, der holdt mig oppe. Første Aar tog jeg anden Eksamen med anden Karakter og begyndte paa Teologi. Der var dengang, syntes det mig, i den tørre aandløse Tid kun saa lidt, der tiltalte Aanden, end mindre, der opbyggede Hjertet i de Forelæsninger, som holdtes af rationalistiske Lærere, der arbejdede Vantroen i Hænderne paa os ved at mistænkeliggøre og undergrave den ene kristelige Trossandhed efter den anden. Men det var i disse Aar den kirkelige Kamp førtes, som jeg med den Kreds, jeg levede i, inderlig og hjertelig deltog i, hørte med min Forlovede stadig Grundtvig og kom i Lindbergs Vennekreds. Det var mig om at gøre at blive færdig uden Hensyn til Eksamenskarakteren, thi min Livsvej var mig uden Hensyn hertil betegnet.

Efter 3 Aars Studium var jeg færdig, blev gift med Lovise Nikoline Hedevig Garnæs, ordineret til Præst 24. April 1833 for at gaa som Missionær til Upernivik, den allernordligste Koloni i Grønland. Med ungdommeligt Mod og glad Haab gik min kære Ungdomshustru og jeg om Bord, efter at vi med Vemod havde sagt vore Venner og Trosbrødre Farvel tilligemed Fædrelandet og alt, hvad der var os kært og dyrebart, for at gaa til et hedensk Folk i en fremmed Verdensdel. Underlig bevægede passerede vi derfor Skagen, og paa den sidste Pynt af Fædrelandet saa vi det sidste Taarn af dets Kirker at forsvinde, uvisse om vi nogensinde mere skulde samles med Menigheden. I det hele havde vi temmelig uklare Forestillinger om de Livsforhold, vi gik i Møde.

Efter en heldig, men kedsommelig Sørejse, landede vi da paa det golde, kolde øde Land, hvor vi saa kun de nøgne Stenfjælde, og blandt et Folk, der ved første Møde ingenlunde gjorde noget behageligt Indtryk med hvem man ikke synderlig kunde tale. Et lille forfaldent Træskur, 9½ Alen langt, 8 Alen vidt, som Købmanden, til hvem et nyt og større var bygget, overlod os til Beboelse, og hvori vi saa godt, vi kunde skulde indrette os, indtil det næste Aar kunde gøres i Stand, naar der kom fornøden Materialer med Skibet, blev vort første Hjem. Og her, hvor det endog regnede ind, skulde vi have plads for alle vore Livsfornødenheder, endog Stenkul og Brænde for et helt Aar. I vort lille Hus begyndte jeg da at

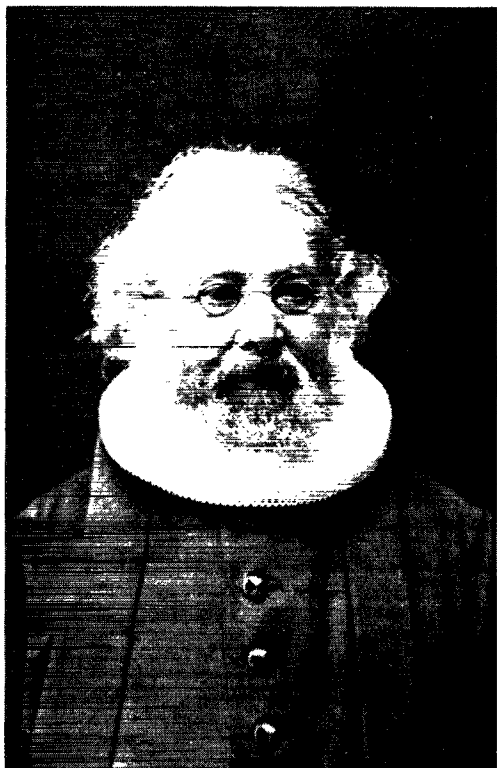
holde Gudstjeneste med den lille danske Besætning og siden samledes ogsaa her de døbte indfødte til Oplæsning, Bøn og Salmesang, hvilket sidste de holdt meget af. Vi havde et Instrument med, som min Kone spillede, og hvorefter de snart lærte Melodierne; det gik saaledes fornøjeligt nok den korte Sommertid, men snart kom den trange, mørke Vinter med sin Kulde og Frost, der endog kunde stige til 33°, hvor Kviksølvet frøs i Termometeret og vor ringe Brændelskapital, 6 Td. Kul og 3 Favne Brænde, langt fra kunde slaa til i den utætte Bolig; hertil kom den lange mørke Tid, hvor Solen var borte i over 2 Maaneder; det nedtrykte Sindet og var os lige tungt hvert Aar!

Men det tungeste for mig, var min Embedsgjerning, saavel ved Ungdommens Undervisning som ved Gudstjenesten, jeg savnede en Kateket, eller indfødt Lærer, der tillige kunde hjælpe Præsten med Sproget, men her var ingen at faa; fra de andre Kolonier, hvor man var vant til Kristendom og Præst gennem flere Slægtled, vilde ingen Kateket drage op til de for vilde og slemme ansete Hedninger, og de Forsøg, jeg gjorde paa at opdrage nogen dertil, strandede paa Grønlændernes Ustadighed og min Udygtighed og Ubehjælpsonhed i Sproget. Dette er og bliver al Verdens Missioners største Vanskelighed, en Hindring, som for mange Missionærer, der som jeg ikke har særlige Gaver for Sprog, aldrig overvindes, saa man kan tale fra Hjertet til det fremmede Folk. — Vi kom desværre aldrig til at holde af Grønlænderne, der var saa megen Forstillelse og Usandhed i deres Væsen, som holdt os tilbage.

Under vore borgerlige og huslige Forhold havde vi tunge Prøvelser. Min Hustru, som under de uhyggelige Omstændigheder, vi levede under de første Aar, tilsatte sit Helbred, blev med hvert Aar svagere og skulde med Børnene have været hjem med Skibet 1836. Hun var paa Skibet og vi havde taget Afsked, for maaske aldrig at ses mere i denne Verden, men Skibet lagde til igen, paa Grund af Modvind, og da man frygtede en langvarig og farlig Hjemrejse, kom de igen i Land. Aaret efter døde hun 30/10 efter at have født sit 4. Barn — de tre ligger med hende begravet deroppe.

Endelig efter det 5. Aar kom med Skibet den skikkelige Aaron, en Blanding fra Diskobugten, til Medhjælper som Kateket, og næste Aar en lille smuk Kirke fra Danmark, som dog først toges i Brug det 7. de Aar. Nu gik Undervisningen bedre om Hverdagen og Læsning og Prædiken om Søndagen for alle her paa Stedet. Paa mine Rejser kom jeg til Udstederne 3—8 Mil fra Kolonien, især i den lange Vintertid; om Sommeren flyttede Grønlænderne med deres Telte til andre Fangstpladser, og jeg havde ingen Forbindelse med dem, før de vendte tilbage.

Saaledes sled jeg da Tiden og uden at stemme i med de opstyltede Beretninger, man har haft fra andre Missionærer, enten om Grønlændernes Godmodighed og

*Chr. Christensen Østergaard,
født i Hec 14.-7. 1804, død 21.-3. 1883.*

fromme Guds frygt eller om alt, hvad Missionærer selv har udrettet og bidraget dertil, vil jeg i Ydmyghed erkende, hvor lidt jeg har udrettet, fordi Sproget bandt min Tunge, og blot sige, at ved min Hjemgang 1841 havde jeg døbt 14 Hedninger og 150 Børn, af hele Befolkningen var der 50 udøbte, hvoraf 20 var i Undervisning og 30 vilde vedblive at være Hedninger – de sidste i Grønland, hvorved denne nordlige Koloni var bragt i samme rette eller skæve Gænge som de andre, hvor Kristendommen har været forkyndt for Slægt efter Slægt i over 100 Aar, uden, som det synes, at blive til Liv og Sandhed og næppe bliver det, før Folket faar Præster af deres egne. Naar saadanne bliver grebet af Kristendommens Aand og Liv, vil de selv danne Ord i Sproget, hvorved de vil blive forstaaede og kunne tale fra Hjerter til Hjerter.

I den lange og tunge Ensomhed længtes man naturligt efter igen at komme hjem til Fædrelandet, hvorfra man kun hørte en Gang om Aaret; jeg vænnede mig aldrig til at finde mig hjemme i Grønland og har aldrig kunnet istemme, naar flere, som har boet der, udtalte sig om, hvor godt de har haft det i Grønland og hvor rare, de har fundet de indfødte. Dog har jeg vel også i min Bedømmelse af og mit Forhold til Folket gjort Fejl og Misgreb og var kommet til at se noget forkert paa Tingene, især i Begyndelsen. Da jeg lærte at sætte mig ind i de fremmede Forhold, saa jeg nok, at jeg ikke kunde ordne noget efter vore Begreber, Skikke og Livsforhold; man maa bære over med meget, der forekommer os urigtigt og stødende. Grønlænderne er af Naturen et godmodigt og barnligt, ja barnagtigt Folk, der i en vis Henseende maa behandles som Børn, hvor man i Opdragelsen maa se gennem Fingre med meget, før man for tidlig træder til med sin Rettelse og Tugt; da dette gik op for mig, hjalp det mig til at se anderledes paa Tingene og jeg kom derfor bedre ud af det med Folket og kom til at finde mig i Forholdene.

Efter at jeg Aaret før havde faaet Lov til Hjemrejse, var det med Glæde, jeg i August 1841 tog min lille Dreng, den eneste jeg havde, og sagde Farvel til Land

og Folk, hvor jeg maatte efterlade mine kæres Gravsteder uden senere at se dem. Rejsen blev lang og besværlig, saa jeg tilsidst forlod Skibet i Arendal og tog over Land gennem Norge og Sverrig og kom til København i Januar 1842, hvor jeg blev hjerteligt modtaget med min lille Dreng af Frænder og Venner.

Det var en underlig vemodig Glæde igen at se de hjemlige Egne og Steder, og de gamle Venner efter de mange Udlændigheds Aar og vide sig hjemme hos sit eget Folk — her hvor en anderledes Præstegerning ventede, hvor man vilde finde en Menighed, til hvem man kunde tale frit ud og forkynde Ordet i Modersmaalet, saa det vilde blive forstaaet, uden at man mere skulde stamme sig frem paa det forfærdelig vanskelige Sprog, hvor man følte Tungen bundet. Det var min Lyst at tænke paa at blive Præst og jeg blev i April samme Aar kaldet til Sønderfelding og Assing Sogne. Vel var det et lille Præstekald paa Jyllands Hede, hvor det hverken i udvortes Kaar eller i Ynde og Naturskønhed kan siges: At Snorene der faldt paa de lifligste Steder, og dog var det med Glæde, med godt Mod og lyst Haab, jeg der begyndte. Dette håb blev ikke skuffet i de 8—9 Aar, jeg var der, hvilken Tid jeg tænker paa som den lifligste Del af mit Liv. Her blev jeg ogsaa anden Gang gift med min første Hustrus Søster, Juliane Eleonora Garnæs og vi levede der saa godt iblandt Folk, der i deres dengang mere afsondrede Stilling havde bevaret gammeldags Enfold i Sæder og Skikke. De modtog mig med Velvilje og Kærlighed, som de bevarede, til jeg blev kaldet til Husby og Sønder Nisum Sogn 1851. Her var jeg Præst, til jeg i 1877 tog min Afsked.

Tre Breve fra Fru Lovise Garnæs Østergaard, Upernivik.

Upernivik, den 8. Juli 1835.

Kjæreste Broder!

Hvor ofte har jeg i det forløbne Aar ønsket, at jeg dog vidste, hvorledes Du havde det, fra flere Sider stod det jo spændt, sidst jeg hørte fra Dig. Om du fik din Eksamen, og om du fik et lykkeligt Udfald, vilde jeg jo gjerne vide, thi det er jo meget vigtigt for dit udvortes Liv, og din Stilling i Fremtiden vil jo være endeel afhængig af Eksamen; men for mig er dit Hjertes Tilstand af langt større Vigtighed, da det indvortes Liv har sit Sæde der, og jeg længes derfor allermest efter at høre noget derom, som jeg da haaber og venter, at Du meddeler mig. Har Dit Valg været efter Guds Villie, eller i Hans beleilige Tid, saa er Du jo nu saa lykkelig at smage nogle af dette Livs første Glæder; skulde derimod det modsatte være Tilfældet, saa vil jeg ønske Dig baade aandelig og legem-

lig Styrke til at bære og overvinde det; da jeg ogsaa selv tidligere har maatte prøve slige Lidelser, saa kan jeg meget bedre sætte mig ind deri, og vil af Hjertet glæde mig med Dig, hvis Du er glad, min kjære Frederik, og sørge med Dig, hvis Du sørger.

Hvad mig selv angaar, da fører jeg her paa Grønland ret et *sørgeligt Liv*, og det gjøre vi begge. Østergaards skjønne Forhaabninger om Grønlænderne, ere i alle Stykker skuffede; hans Stilling som Præst her er i høi Grad sørgelig; og udvortes Stilling i det daglige Liv næsten fortvivlet; vi er saa forladte og forhadte; ingen bryder sig noget om os, men Enhver tror at have Lov at gjøre os det onde han kan. Jeg maa slide og slæbe langt over mine Kræfter, for det som fører til Livets og Sundhedens Vedligeholdelse, og jeg har derfor idel Sorg og Savn at kjæmpe med; skal vi, under saadanne Omstændigheder, blive her i 10 Aar; da kan jeg ikke vente at see min Familie og Venner mere, thi om end den aandelige Styrke kunne vedligeholdes, som ofte er nær ved at briste, saa vil dog den legemlige, efter Naturens sædvanlige Gang, bukke under; da jeg allerede er meget svækket og nervesvag. Baade Moder og Sophie vil kunne fortælle Dig meget af det vi have maattet prøve; derfor fortæller jeg ikke videre herom; det er saa kjedeligt at gjentage saa ofte, og til ingen Nytte, og desuagtet kan man ikke lade det være, da det altid synes lettere, naar man kan udøse det for sine Kjære.

Klimaet kan vi begge meget godt taale, saa for den Sags Skyld kunde vi være her vor Levetid; men øde og bar, er Naturen her, og Savnet af den danske Sommer indfinder sig hvert Aar hos os, vi leve fast i en evig Vinter, især synes det i Aar ikke at blive Sommer; vi have vel lidt Varme om Dagen, men det fryser om Natten, Isen vil slet ikke gaa bort, men ligger endnu saaledes omkring vor Ø, at hvis Skibet kom i disse Dage, kunde det ikke komme i Havn. Sneen er heller ikke endnu borte af Klipperne (jeg mener de lavere Steder; thi paa Toppen smelter den aldrig) og det eneste der foruden Solens Gang, tilkjendegiver Sommertiden, er en enkelt lille hvid Blomst eller en tot Græs, som stikker ud, imellem Steen og Sne.

Med vor lille Have vil det derfor vist heller ikke blive til noget i Aar, den er vel nu næsten gravet, og lidt Kaalfrø saaet, men Nattefrosten vil sikkert dræbe det. I Fjor havde vi dog et Par Maaltider Kaal, og Spinat; ogsaa nogle Radiser, Salat og Karse i August Maaned; naar vi gaar ud af den, begynde vi atter paa Vinteren, og gaae med tunge Hjerter den mørke Tid imøde, hvis Traurighed man i Danmark slet ikke kan forestille sig, uden ved et underjordisk Fængsel.

Den 19. —

Da jeg ikke selv har kunnet faae Tid at lave noget til Dig, saa har jeg ladet Grønlænderinderne sye dig et Par Tøfler, som jeg vil ønske maae passe Dig, og

ikke lugte altfor ilde i Din Næse; som alle Sager her gjøre, og som man kun ved lang Vane lærer at udholde.

Den 24. – August.

I denne umaadelige Traule maae jeg dog see at tilføje et par Ord og dermed tag til Takke kjære Broder. Dit forandrede Ophold og Stilling i det Hele kom mig meget uventet, og glædede mig ikke, dog er Du tilfreds, kan jeg og være det. Maaske det ikke er Guds Villie at Du skulde forkynde Ordet; og hans Veie ere ikke vore Veie. Derfor maae vi overlade det til Ham, som vil vort evige Vel, og aldrig glemme at alting tjener dem tilgode, som elsker Gud. Og nu, Gud befalet, elskede Broder! næste Aar hører jeg mere fra Dig.

Din Lovise.

Lovise Garnæs gift Østergaard var født i Ourdal i Norge 1802. Gift 1833 med Pastor Chr. Østergaard, som samme Aar rejste op til Upernivik, hvorfra disse tre Breve stammer og hvor hun døde 30/10 1837.

Upervivik, den 31. Juli 1835.

Til Jomfru Charlotte Garnæs.

Hvad synes Dig, kjære Lotte! i Aften gaae vi ud af Juli Maaned, og nu tager jeg først Pen i Haand for at skrive til Dig, og dog kan jeg trøste Dig med, at Du endnu ikke bliver den Sidste, da jeg endnu har 4 Breve at skrive. Man skulde synes, at paa Grønland gives Tid nok hele Aaret igjennem at skrive, om det saa var til den halve Verden, men jeg forsikrer Dig, at endskjønt Tiden desværre er lang nok for mig (og de 2 Aar jeg har været her forekommer mig, som min halve Levetid) saa har jeg dog liden Tid og mindre Roe til mine Breve; og vor kjære Moder er derfor den Eneste, som jeg hele Aaret smører noget op til, ja, gid jeg var hende saa nær, at jeg kunde tale med hende imellem; hvilken Trøst for mig; thi hvorvel jeg nu selv er Moder, saa kunde jeg godt trænge til undertiden som et Barn at krybe under Moders Vinger, for dog et Øieblik at søge Beskyttelse mod den megen Modgang jeg har at bære. Du vil faae at høre af Moder, hvad jeg har døiet det sidste Aar, og jeg vil derfor ikke gjentage det, men blot tilføie, at vor Stilling her bliver med hver Dag mere trykkende, de danske Arbejdsfolk (vore egne Landsmænd) behandler os nu lige saa uartig, som deres Herre Kjøbmanden, saa nu er der ikke mere *end et eneste Menneske* i hele Misjonariatet, som ikke vil gjøre os Fortræd, og han boer 10 Mile herfra, saa vi sees kun sjælden. Her ligger saa uhyre megen Iis iaar, og det fryser hver Nat, derfor vil vi i den største Frygt for, at her ingen Skib skal kunne komme, den megen Modgang gjør mig næsten gandske uskikket til at tænke noget sammenhængende, derfor kan jeg heller ikke skrive, mere til Dig; saa meget jeg dog holder af Dig, (som du vist

ikke tvivler paa) men vil hellere opsætte det, indtil vi, om Gud vil! høre fra Eder. Jeg har i denne Vinter ladet nogle Smaating sye til min Familie og Venner; deriblandt er og et par lodne Støvler til Dig, min gode Lotte! vil du gaae med dem skal det fornøie mig; de ere slet ikke pæne, men din stakkels Lovise kan ikke skaffe dem bedre; hun faar kun de Skind som ingen andre vil have, og man gjør sig ingen Flid, naar man arbejder for hende.

Den 24. August.

Endelig kom da Skibet i Forgaars, og nu er der en Traule som er umaadelig, at jeg er uhyre glad for Trine, kan du nok vide, det var jo den bedste jeg kunde faa næst mine Søstre, og da I nu saaledes ere Moder til Nytte, saa vilde jeg hverken berøve hende eller Eder den Glæde at være sammen; og saa haardt, som jeg trængte til Hjælp, saa har jeg dog ofte bebreidet mig selv, at jeg vilde drage Eder herover, hvor der kun er Savn og Længsler. Gud ske Tak, som gjør alt paa det bedste. Nu gruer jeg ikke mere, men haaber nok at udholde det, med saa god Hjælp; naar nu blot den gode Pige ikke skal fortryde dette Skridt, men maa finde sig vel hos os.

Endnu megen Tak, fordi du kjære Lotte! baade havde Hjerte og Villie til at komme til mig, Gud velsigne Dig derfor, saavel som vor forudgangne Søster, der ogsaa gjerne havde taget til mig; hun har nu udstridt, og som vi haabe, lever hos Gud, hvor ingen Lidelser finder Sted, men idel Fryd og Glæde. Gud holde sin Haand over dig og bevare Dig! Det beder Din

Lovise.

Jeg ikke engang takket Dig for de deilige Klæder til Johan.
Undskyld mig for Alfred, jeg kan ikke skrive.

Til Frederik Garnæs.

Upervik 8. September 1836.

Kjære elskede Broder!

Gud ske Tak! at Du nu føler Dig baade legemlig og aandelig stærkere end da jeg sidst hørte fra Dig, der er heller intet der svækker mere end vedholdende Sørgmodighed; saa man bør ogsaa af den Grund søge efter bedste Evne at overvinde denne. Nu kan Du jo og være vor elskede Moder til Nytte. Naar det iøvrigt vil kunne indbringe det Fornødne, saa fører I jo virkelig et paradisisk Liv i Knudstrup hos den gode kjærlige Moder. At Søster Rikke nu har slaæet sig lidt Roe hos Eder, glæder mig meget, hils hende kjærligt, jeg faaer vist ikke skreven, men naaer hun hører af Moder, hvorledes det er gaaet os, vil det jo ikke undre

hende. At Søster Lotte nu aldeles hænger ved sin Flindt, det forudsætter jeg, og Gud ske Lov! hun trængte ogsaa ret til en Støtte. Det er da vist ret en Opmuntring for Dig at leve sammen med den velsignede Julie, saa ofte du trænger til et kjærligt Kvindeherte kan Du tye til hendes, som skal dele alle Dine Længsler, og alt Dit Haab, saavel for Tiden, som for Evigheden, betragt hende som en Erstatning for *den* Du ønskede; indtil det behager Herren at give Dig en *egen* Ledsagerinde. O hvilken ubeskrivelig Glæde havde det været for mig at komme hjem og besøge Eder I Kjære! men tænk! Skibet ligger her endnu for Modvind og har været seilklar i 8 Dage; og herfra skal det dog først til Godhavn og have Inspecteurs Breve. I Fjor blev et Skib indefrossen i Syden og kom først hjem i Mai. Og for nogle Aar siden gik Schvennesen fra Godhavn d. 20. og havde Major Fasting med, da arbejdede Skibet saaledes mod Bølgerne i spanske Søe, at denne blev kastet ud af sin Køie om Natten, og maatte klamre sig fast ved en Pille i Kahytten for ikke at slaas ihjel, og paa samme Reise blev en Kuffert som var surret fast til Kahytgulvet, i et Øieblik revet løs og kastet til den modsatte Side, dog til Lykke var ingen Menesker ved den Side i det Øieblik. Du vil derfor vist ikke forundre Dig over kjære Broder! at, uagtet man engang tager Beslutning at vende hjem med det elskede Barn for om mueligt at redde hans Liv, at jeg dog i Guds Navn tog i Land igjen og beredte mig til at blive, da Kaptain Schv. erklærede det saa langvarigt og besværligt ud, og at han var bange for at faae saa smaae og hjælpeløse Børn med, som han forsikrede vi med den bedste Villie ikke kunde vogte for Stød, end sige andet Ondt, da det saa sildig paa Aaret altid gaaer paa Liv og Død. Vi vil nu sætte vort Haab til Gud, at Johan maa leve til næste Aar, saa kan vi vente langt tidligere Skib, da man ganske vist meener, at Beseilingen her i Nord-Grønland bliver anderledes inddelt, da „Freden“ ikke meer kan rumme alt det som disse tvende Colonier, Omanak og Upernivik indbringer. Tilgiv, at Du nu ikke faaer mere fra mig, det er snart Aften, og saa maa Kaptainen have Brevet, hvis han skulde faae Vind i Nat; Du hilses venligst fra Østergaard og lille Johan, jeg har fortalt ham om den rare Oncel, han forstaaer det nok, men kan intet svare dertil, kan endnu ikke sige et eneste af Eders Navne; den Smule han taler er grønlandsk, da det er saa langt blødere. Nu lev vel min kjære Frederik! Herren styrke Dig og være Dig altid nær, det ønsker og beder Din hengivne Søster

Lovise.